

بررسی جشن‌ها و مهمانی‌های مردم ایران باستان در دوران هخامنشیان

۱- فریبا بلوچی

۱- کارشناسی ارشد در رشته تاریخ گرایش تاریخ ایران باستان نگارش دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه دولتی سیستان و بلوچستان

۲- فریده بلوچی

۲- کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافت

۳- فرزانه شهرکی نیا

۳- کارشناسی ارشد در رشته تاریخ گرایش تاریخ اسلام دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه دولتی سیستان و بلوچستان

چکیده

گاه شماری ایران باستان، پر از جشن‌هایی بود که در طول سال برگزار میشد. این جشن‌ها پیوند تنگاتنگی با باورهای دینی و زندگی سیاسی، اجتماعی، اقتصادی مردم ایران، به ویژه فعالیت‌های کشاورزی داشت و ویژگی برجسته جشن‌های باستانی، عبادت و شکرگزاری به درگاه خداوند بزرگ بود. جشن‌های هر کشوری ریشه در تاریخ و فرهنگ آن کشور دارند برپایی این جشن‌ها نه تنها آیین نیاکان ما زنده نگه می‌دارد بلکه روایت تاریخ و فرهنگ گذشتگان برای فرزندانمان و نسل‌های آینده است. نوشتار حاضر کوشیده است این پژوهش را براساس داده‌های تاریخی که با روش اسنادی-کتابخانه‌ای گردآوری شده است به بررسی این موضوع بپردازد یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد هر جشن در اصل یک مناسبت مقدس است. در واقع این اعیاد و مراسم‌ها برگرفته از آیین زرتشتی، دین باستانی ایرانیان است.

واژگان کلیدی: هخامنشیان، جشن، سنت، ایران باستان، دین زرتشت

مقدمه

جشن‌های ایران باستان از مهم‌ترین راه‌های شناخت فرهنگ ایرانیان در زمان‌های دور هستند. بعضی از این جشن‌ها امروزه نیز باشکوه تمام برگزار می‌شوند. پژوهشگران با مطالعه روی اسناد تاریخی به‌جای‌مانده از دوران ایران باستان، به زمان برگزاری این جشن‌ها پی

برده‌اند. جشن‌های ایران باستان به دسته‌های مختلفی تقسیم می‌شوند که بعضی از آن‌ها سال‌ها است فراموش شده‌اند. در تاریخ ایران باستان، برگزاری جشن‌های ایرانی از اهمیت زیادی برخوردار بوده‌اند. دین مردم ایران باستان، دین زرتشتی بود که مهم‌ترین مفاهیم آن نکوهش بدی و پاسداشت نیکی است. بر این اساس مردم ایران باستان جشن‌های گسترده‌ای برای نکوداشت نیکی و برقراری اتحاد و همدلی میان خود برگزار می‌کردند. ریشه اوستایی کلمه جشن «یسن» و به معنی ستایش و پرستش است که ماهیت جشن‌های زرتشتی را نشان می‌دهد. آیین‌ها، سنت‌ها و جشن‌های ایران باستان تنوع بسیار بالایی دارد که یادگار دوران کهن و قبل از اسلام می‌باشد. آیین‌ها، سنت‌ها و جشن‌ها که ریشه در باورهای مردم آن روزگار دارد با وجود تهاجم‌های ویرانگر اقوام مختلف به خاک ایران نه تنها از بین نرفته بلکه هنوز هم در میان عامه مردم مقبولیت داشته و اجرا می‌گردد. براین اساس در این مقاله به بررسی آیین، سنت‌ها و جشن‌های ایران باستان در دوره، هخامنشیان خواهد پرداخت تا شروعی برای آشنایی با سنت‌ها و آیین‌ها و جشن‌ها یا به طور کلی فرهنگ ایران باستان در دوره ذکر شده باشد. سوال پژوهش حاضر این است که جشن‌ها و مهمانی‌های مردم ایران باستان در دوران هخامنشیان چه اهمیتی داشته است؟ مسئله اساسی در این پژوهش، اهمیت جشن‌ها در میان مردم است.

روش تحقیق

تحقیق از نوع تحقیقات توصیفی و تحلیلی می‌باشد که پس از فیش برداری از منابع و مآخذ مرتبط، آنها را براساس توالی و تقارن زمانی و موضوعی دسته بندی کرده و پس از تجزیه و دسته بندی مطالب و دستاوردها به تحلیل آنها در راستای بررسی فرضیه مورد نظر پرداخته می‌شود.

جشن‌های ایران باستان در دوره هخامنشیان

جشن‌هایی که در زمان هخامنشیان برگزار می‌شده جشن‌های دوازده گانه سال یا جشن‌های ماهانه بود. نام‌های دوازده گانه ماه‌ها، با دوازده نام از اسامی روزها مشترک هستند. به عنوان مثال در فروردین نخستین ماه سال و آغاز بهار است در حالی که روز نوزدهم هر ماه نیز فروردین نامیده می‌شود. یا اردیبهشت نام دومین ماه و سومین روز ماه نیز است. بدین شیوه هر گاه نام روز و ماهی موافق می‌افتاد، آن روز را جشن می‌گرفتند و از این رهگذر دوازده جشن در سال که بهتر است آنها را جشن‌های ماهانه بنامیم پدید می‌آمد. برخی از محبوب‌ترین جشن‌های بزرگ هخامنشیان که نشان‌دهنده فرهنگ و میراث این دوره است عبارت‌اند از:

۱- جشن فروردینگان:

فروردگان یا فروردینگان یکی از جشن‌های ایران باستان است در شمار جشن‌هایی است که از عمومیت و اهمیت زیادی برخوردار بودند و تا امروز اعتبار و اهمیت خود را حفظ کرده‌اند. فروردین واژه پهلوی است و معنی آن روئیدن گیاهان می‌باشد. فروردگان با روان مینوی درگذشتگان و مردگان در ارتباط است، از جشن‌ها و یادمان‌های بزرگ دینی ایرانیان بوده و هست که در نوزدهم فروردین برگزار می‌شد. در تقویم اوستایی روز نوزدهم ماه‌های ایرانی را فروردین می‌دانستند (گل محمدی، ۱۳۹۱، ص ۱۶۱). نوزدهم فروردین جشنی برگزار می‌شد، به نام «فروردینگان» که به آن «فرودگ» نیز می‌گویند. فرودگ یا فروردینگان جشنی برای یادبود درگذشتگان بود و روان درگذشتگان را هم در شادی خود شرکت می‌دادند زیرا در دین زردشتی، آیین‌های سوگواری وجود ندارد و این مراسم به صورت جشن برگزار می‌شود.

فروردین به معنای فروهرها و ماه فروردین ماه فروهرها و این جشن در بزرگداشت فروهرهاست. فروهر یا فروشی بخشی از وجود مینوی انسان است که روح محافظ اوست. فروهر روح پاسبان آدمی است که پیش از تولد وجود دارد و پس از مرگ نیز باقی می‌ماند. عقیده به فروهر باوری پیش زرتشتی و متعلق به دوران آریایی‌هاست. زرتشتیان عموماً از بزرگ و کوچک در این روز به پرستشگاه می‌روند، اوستا می‌خوانند و به عبادت خدا می‌پردازند و برای شادی روان درگذشتگان جهت ساختمان‌های همگانی و رفع احتیاج نیازمندان با دادن پول یا مساعدت‌های دیگر اقدام لازم را به عمل می‌آورند. نظیر این جشن در ادیان دیگر نیز وجود دارد و آنرا جشن اموات می‌گویند. در نزد

هندوان ستایش نیاکان شبیه فروردگان ایرانی می‌باشد. زرتشتیان ایران در جشن فروردگان به آرام گاه درگذشتگان می‌روند و اوستا می‌خوانند و احسان و انفاق می‌کنند و بوهای خوش به آتش می‌نهند و هفت جور میوه خشک از قبیل خرما، انجیر، سنجد، کشمش و غیره که در اصطلاح «لرک» نام دارد، تهیه می‌بینند و موبد بر آنها اوستا می‌خواند و پس از خواندن اوستا که در واقع تبرک می‌شود بین مردم تقسیم می‌کنند. در این روز معمولاً قسمتی از «فروردین یشت» و همچنین نمازهای دیگر را که به آفرینگان اردا فروش یا فروردینگان و آفرین بزرگان معروف است می‌سرایند. جشن‌های نوروزی و ماه فروردین با فروهرها پیوند خورده است، چون عقیده بر این است که در این ایام سال، فروهرها به زمین فرود می‌آیند و به خانه‌های سابق خویش می‌روند. در این جشن که امروزه بیشتر به جشن فرودگ معروف است در زمان قدیم مردم معتقد بودند که ارواح گذشتگان باید در نوروز و شادی این روز با آنها شریک شوند بنابراین مردم بر سر مزار عزیزان خود می‌رفتند و جشن نوروز را در کنار آنها می‌گذراندند. امروز هم بسیاری از مردم این آیین پسندیده را انجام می‌دهند و آخرین پنجشنبه سال یا در آستانه سال نو بر سر مزار گذشتگان خود می‌روند و آغاز سال جدید را با عزیزان خود جشن می‌گیرند. زرتشتیان کنونی نیز مانند پدران و مادران و نیاکان خود این روزها را به نام فروردگان یا پروردگان جشن می‌گیرند و خانه را آب و جاروب کرده و همه نوع گل - سبزی و ظرفی آب تمیز و مجمری آتش که پیوسته با عود و عنبر و صندل می‌سوزد حاضر می‌نمایند و به خواندن دعای معروف به فروردین یشت که مخصوص فروهرهای پاکان عالم است مشغول و به تمام ارواح گذشتگان درود می‌فرستند و آنها را به خانه خود دعوت می‌کنند. یکی از جمله مهمترین مراسم این جشن افروختن آتش بود. این آیین در بین زرتشتیان یزد و کرمان نیز معمول است و درین ایام همه گونه خوراکی و تنقلات و شیرینی و میوه برای پذیرایی ارواح در منازل خود و در محل مخصوص می‌گذارند. (خوروش دیلمانی، ۱۳۴۲، صص ۶۹-۷۰) در تهران این آیین در قصر فیروزه که گورستان زرتشتیان است، برگزار می‌شود. دشمنی و بدخواهی را به دوستی تبدیل می‌کردند و همگان از هم خشنودی می‌طلبیدند تا فروهرها و روانان شادمان شوند و برای‌شان دعای خیر کنند و یاری‌شان دهند. یکی از جمله مهمترین مراسم این جشن افروختن آتش بود. این آغاز جشن فرودگان که با افروختن آتش همراه بود، بعد از اسلام تبدیل به چهارشنبه سوری شد. (رضی، ۱۳۵۸، صص ۱۲۷)

۲- جشن اردیبهشتگان:

اردیبهشتگان^۱ یا گلستان جشن یکی از شناخته شده‌ترین جشن‌های ایران باستان بوده است و از شمار جشن‌های آتش است. واژه اردیبهشت از واژه «اشاویشتا» به معنی پاکی گرفته شده است. قدمت این جشن به هزاران سال پیش می‌رسد. روز سوم هر ماه در تقویم اوستایی با نام روز اردیبهشت نام‌گذاری شده است (همان، صص ۳۷۳) در بعضی تقویم‌های باستانی روز دوم اردیبهشت را به‌عنوان اردیبهشتگان آورده‌اند. مراسم اردیبهشتگان همچنان در میان زرتشتیان مناطق مختلف ایران در روز دوم اردیبهشت برای جمع‌آوری گل‌و گیاه به طبیعت می‌رفتند و روز بعد به نام اردیبهشتگان برای تجلیل از صداقت جشن می‌گرفتند. اوستا، از اردیبهشت به عنوان دومین «امشاسپند» نیز یاد شده است. در ایران باستان مردم معتقد بودند که روز دوم اردیبهشت متعلق به فرشته‌ای است که نشان‌دهنده صداقت و پاکی است. مردم در این جشن به خود یادآوری کردند که باید چنین ویژگی‌هایی را در زندگی خود حفظ کنند. بر اساس باور زرتشتیان در روز اردیبهشتگان باید بیش از هر روز دیگری از گناه و هرگونه بی‌اخلاقی و ناپاکی دوری کرد. زرتشتیان اعتقاد دارند که در این روز درهای نعمت به روی بندگان باز می‌شود و خیر و برکت جای شر و بدبختی را می‌گیرد. پس از دعا و نیایش و ستایش اهورامزدا، شرکت کنندگان به اجرای موسیقی و پایکوبی مشغول می‌شوند و تا زمان خاموش شدن آتش‌ها به شادی کردن ادامه می‌دهند. از آیین‌های این جشن می‌توان به پوشیدن لباس سفید که نماد پاکی و تمیزی است اشاره کرد. در حال حاضر زرتشتیان این جشن را با آداب مخصوص به خود در آتشکده‌ها برگزار می‌کنند. (آخته، ۱۳۸۵، صص ۷۰)

مراسم اردیبهشتگان در آتشکده‌های مختلف ایران برگزار می‌شود. که از معروف‌ترین شهرها می‌توان به شهرهای یزد، کرمان، تهران، شیراز و اصفهان اشاره کرد. در این روز زرتشتیان نقاط مختلف ایران در نزدیک‌ترین آتشکده یا زیارتگاه شهر محل سکونت خود جمع می‌شوند و با پوشیدن لباس سفید، کلاه و سربندهای مخصوص جشن اردیبهشتگان را برگزار می‌کنند. در شهرهای بزرگ‌تر که تعداد آتشکده‌ها بیشتر است، جشن اردیبهشتگان را در بزرگ‌ترین و معروف‌ترین آتشکده شهر برگزار می‌کنند. در بسیاری از شهرها این مراسم از ظهر

آغاز می‌شود و تا شب نیز ادامه دارد. این روز برای پیروان دین زرتشتی بسیار مبارک است و آن‌ها جشن اردیبهشتگان را زمان به هم پیوستن خیر و نور در جهان می‌دانند.

۳- جشن خردادگان:

جشن خردادگان یکی دیگر از جشن‌های معروف ایران باستان است که در میان جشن‌های رنگارنگ ایران باستان، از اهمیت بسیاری برخوردار بود. همچنین این جشن به عنوان نمادی از همبستگی مردم ایران باستان نشان داده می‌شود. در این روز، مردم از اقشار مختلف جامعه در کنار هم جمع می‌شوند و به جشن و پایکوبی می‌پرداختند. زمان برگزاری آن هر ساله در روز ششمین روز خرداد ماه است. به مناسبت همنام شدن روز و ماه برگزار می‌شود، آغاز روز خردادگان را می‌توان در اسطوره‌ها و باورهای ایران باستان جستجو کرد. این ماه در پاسداشت آب و آبادانی، سرسبزی و شادابی، است چرا که خرداد امشاسپند مادینه موکل بر آب نامیده می‌شود و ششم خرداد از ماه خرداد جشنی در ستایش از این امشاسپند است. نقشی مهم در زندگی و فرهنگ مردم در دوران ایفا می‌کرد. (رضایی، ۱۳۸۵، ص ۸۰) مردم ایران باستان معتقد بودند که خرداد نقشی اساسی در حفظ نظم و تعادل جهان دارد. آن‌ها با برگزاری جشن خردادگان، به این ایزد بزرگ ادای احترام می‌کردند و از آن برای باران باران، حاصلخیزی زمین و برکت در زندگیشان طلب یاری می‌کردند. یکی از مهم‌ترین سنت‌های این روز، رفتن به حاشیه رودخانه و کناره‌های دریا با همراهی دوستان و خانواده، اقامه دعای دینی در مدح اهورامزدا و گذراندن یک روز شاد است. جشن خردادگان برای گرامیداشت آب برگزار می‌شود. (گل محمدی، ۱۳۹۱، ص ۱۶۴) همچنین خرداد مظهر تندرستی و سلامتی است. زیرا در دین زرتشت آب را رشددهنده همه موجودات هستی و سبب زایش و پرورش می‌دانند در کتاب «فرضیات نامه» نوشته کشیش بزرگ زرتشتی «داتور داراب پالن» به برخی از فعالیت‌های این روز اشاره شده است که برخی از فعالیت‌های این روز عبارت‌اند از: شستشوی بدن، حفر چاه و تجدید کانال‌های آب را بیان می‌کند.

۴- جشن تیرگان:

جشن تیرگان یکی از کهن‌ترین جشن‌ها سنتی ایران باستان در آغاز فصل تابستان است که امروزه در بین مردم بسیار کم‌رنگ‌تر شده است. این جشنواره هر ساله در سیزدهم تیرماه برگزار می‌شود. این جشن برای گرامیداشت ستاره‌باران آور و روز کمان کشیدن آرش کمانگیر و پرتاب تیر معروف او برای تعیین مرز ایران و توران است. در واقع این جشن فرخنده شروع آن از روز تیر از ماه تیر بوده و به مدت ۹ روز ادامه داشته است. در تیرماه زمانی که روز تیر فرامی‌رسد آن روز را جشن تیرگان می‌نامند. جشن تیرگان که به برداشت محصول سالم و کمبود خشکسالی اختصاص دارد. معمولاً جشن تیرگان در نزدیکی رود و در کنار آب‌ها برگزار می‌شود در این جشن مردم با فعالیت‌های مفرح از جمله پاشیدن آب به یکدیگر، رقصیدن، آواز خواندن و آرزوی بارندگی فراوان، دوری از خشکسالی می‌کنند. همچنین در این روز غذاهای ویژه‌ای نیز سرو می‌شود. جشن تیرگان در سراسر ایران آن را باشکوه جشن می‌گرفتند. اما پس از حمله محمود افغان و به دلایلی که هنوز نامعلوم است، تیرگان به فراموشی سپرده شد. علت دیگری که بر برگزاری این جشن عنوان می‌گردد، بزرگداشت مراسم تیراندازی آرش کمانگیر است فلسفه و زیبایی این افسانه به ارزش نهادن برای آب و رهایی از خشکسالی و پیروزی بر دشمن است. دور راندن دیو با فداکاری و جان بر کف نهادن آرش کمانگیر همراه است و فرو ریختن باران و سرسبز شدن کشت‌ها و مزارع نشاط و شادی مردم را در بر داشت. (اقتداری، ۱۳۵۳، ج ۱: ص ۱۰۰۶)

این جشن همچنان فقط در میان زرتشتیان، آرامنه در بعضی از مناطق مختلف ایران مانند استان‌های مازندران، کرمان و یزد و همچنین شهر فراهان در نزدیکی اراک در استان مرکزی که مرکز بزرگ جشن تیرگان است، برگزار می‌شود. جشن تیرگان حالا به عنوان میراث معنوی کشور در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است.

۵- جشن امردادگان:

جشن امردادگان یک سنت باستانی ایرانی است که ۱۲۷ روز پس از نوروز این جشن گرفته می‌شود. هدف اصلی این مراسم تشکر از اهورامزدا یا همان خدای بزرگ بوده است. امردادگان در فارسی به معنای بی مرگ است. این جشن سزاوار شادمانی و نشاط بی مرگی، امروز به غلط تحت نام مردادگان، در بین مردم رایج است. زیرا مرداد به معنی نیستی و مرگ است اما وقتی که حرف الف در اول آن قرار می‌گیرد آن را نفی می‌کند و به بی مرگی و جاودانگی، تغییر معنی می‌دهد. (گل محمدی، ۱۳۹۱، ص ۱۶۸) پنجمین ماه تقویم فارسی مرداد است که از واژه امرداد یا امرتات آمده است. این جشن بیش از ۴۰۰۰ سال قدمت دارد و توسط زرتشتیان برگزار می‌شد. جشن امردادگان در اوستا یا جشن نیلوفر در روز هفتم مردادماه برای گرامیداشت فرشته جاودانگی و بی‌مرگی که مسئول نگهداری از جهان و گیاهان است برگزار می‌شود. در مورد چگونگی این جشن و تشریفات آن اطلاع چندانی در دست نیست، اما اینگونه می‌توان حدس زد که مراسم جشن مانند بعضی از جشن‌های ایران باستان در طبیعت برگزار می‌شده است و مردم با توجه بیشتر به گیاهان و درختان در حفظ آن می‌کوشیدند. شاید شبیه روز درختکاری باشد. (محمدی، ۱۳۸۹، ص ۱۱۶) این جشن، پیوند عمیقی با محیط زیست و طبیعت دارد و اندیشه‌های فلسفی عمیقی، آن را پشتیبانی می‌کنند؛ به‌طوری که حفاظت از محیط زیست برای جلوگیری از آلودگی زمین، از جمله نیایش‌هایی است که در این جشن اسطوره‌ای خوانده می‌شود.

۶- جشن شهریورگان:

یکی از زیباترین و کهن‌ترین جشن‌هایی که در ایران باستان برگزار می‌شده جشن شهریورگان یا آذر جشن است. شهریورگان یکی از جشن‌های دوازده‌گانه ایرانیان در زمان باستان و یکی از مهم‌ترین جشن‌های ایران باستان محسوب می‌شود. روز چهارم از هر ماه به نام شهریور می‌باشد و چهارم ماه شهریور جشن شهریورگان می‌باشد. امروزه زرتشتیان این جشن را به عنوان روز پدر در نظر می‌گیرند. شهریور نمادی از فروتنی و نیرومندی است. این جشن را می‌توان از سری جشن‌های آتش دانست. شهریورگان مثل سایر جشن‌های آتش فقط جنبه ملی ندارد بلکه با جنبه‌های سنتی دینی همراه بوده است. اما متأسفانه امروزه جزئیات این جشن سنتی را کمتر کسی می‌شناسد. شهریور یک واژه تغییر یافته اوستایی به نام خشترو که به معنای کشور آسمانی و شهر یاری آرمانی که در واقع به صورت عامیانه معنای بهشت می‌دهد. شهریور یکی از شش فرشته زرتشتی است که مظهر قدرت رحمانی بوده و یاور فقرا و حامی پادشاهان دادگر است. در این روز به دلیل تغییر فصل و آب‌وهوا با روشن کردن آتش در خانه‌های خود به ستایش اهورامزدا پرداخته و با غذاهایی که برای این روز تدارک دیدند به نیازمندان کمک می‌کنند اهمیت جشن شهریورگان از این جهت است که شهریور فصل برداشت محصولات تابستانی و آماده کردن زمین کشاورزی برای کشت پاییزی است به همین خاطر این ماه برای کشاورزان از اهمیت زیادی برخوردار است و این روز را به شادی و پایکوبی و ستایش اهورامزدا می‌گذرانند. ایرانیان این روز را گرمی داشته و جشنی را موسوم به «جشن شهریورگان» در این تاریخ برگزار می‌کردند. هریک در خانه‌هایشان آتشی افروخته و پس از نیایش و ستایش پروردگار، گرد هم جمع آمده و این روز را با صرف خوراکی در کنار یکدیگر جشن می‌گرفتند. ایرانیان باستان در شهریور روز از ماه شهریور، مناسبت‌های مختلفی را گرمی شمرده و به جشن و پایکوبی مشغول می‌شدند. شهریورگان از زیباترین جشن‌های ایران باستان، روز مرگ مانی پیامبر، تولد کوروش کبیر و روز پدر ایرانی است. (رضایی، ۱۳۸۵، ص ۸۴)

۷- جشن مهرگان:

یکی از بزرگ‌ترین جشن‌های ایرانیان باستان که به عنوان یک جشنواره زرتشتی شناخته می‌شود جشن مهرگان پس از نوروز است که آن را به نوعی جشن آغاز سال نو هخامنشی می‌دانند. مهرگان را در گذشته متراکانا یا میتراکانا می‌نامیدند و پس از اسلام نیز به آن مهرجان می‌گفتند. مهر یا میترا را در زبان پارسی «فروغ، روشنایی، دوستی، پیوستگی، پیوند و محبت» معنا کرده‌اند که در مقابل دروغ، دروغ‌گویی، پیمان‌شکنی و نامهربانی کردن قرار دارد. جشن مهرگان از دهم مهرماه آغاز و در شانزدهم مهر پایان می‌یابد. فلسفه جشن مهرگان سپاسگزاری از خداوند به خاطر نعمت‌ها و استوار کردن دوستی‌ها و مهرورزی میان انسان‌ها است. در این جشن باستانی همانند جشن نوروز سفره‌ای پهن می‌شود با نام سفره مهرگانی یا خوان مهرگانی و با قرار دادن نمادهای بر روی آن که هر کدام معنایی دارند این روز را به شادی و خوشی برگزار می‌کنند. در پایان مراسم، مردمان دست در دست یکدیگر به دور شعله‌های فروزان آتش جمع می‌شدند.

مهر در فرهنگ ایرانی نماد خورشید است و خورشید را چشم میترا الهه نور می‌گویند. جشن مهرگان قبل از حمله مغول بین مردم رسم بود اما بعد از آن کم کم فروغ خود را از دست داد. با توجه به اعتدال پاییزی جشن مهرگان اول پاییز برگزار می‌شده اما پس از پیروزی کاوه آهنگر بر ضحاک و نشستن فریدون بر تخت که به تاریخ باستانی ۱۶ مهر و به تقویم امروز ۱۰ مهر بوده، تاریخ برگزاری جشن مهرگان از اول مهر به ۱۰ مهر تغییر یافته است. میتراکانا، بزرگ‌ترین جشن هخامنشی، در ستایش و گرامیداشت میترا است؛ این روز را آغاز سال نو هخامنشی می‌دانستند و در نخستین روز ماه مهر، روز باگایادی (به معنی یاد خدا)، جشن می‌گرفتند. در حال حاضر این روز در میان کشاورزان به عنوان آغاز سال نو زراعی شناخته می‌شود؛ در تقویم محلی کردان مَکری مهاباد و طایفه‌های کردان شکری نیز آن را با نام "سال ورز" می‌شناسند. از دوران هخامنشی تا اشکانی، ایرانیان در نخستین روز از مهرماه جامه‌های ارغوانی به تن می‌کردند و با چند نوشته شادباش یا همان کارت تبریک امروزی که بویی خوش می‌داد بر سر سفره ارغوانی مهرگان می‌نشستند. در این جشن ترانه‌هایی درباره مهر و مهرگان خوانده می‌شد؛ احتمالاً در گذشته در جشن مهرگان موسیقی ویژه‌ای می‌نواختند که اطلاعات چندانی از آن در دسترس نیست. نظامی گنجوی در منظومه خسرو و شیرین نیز نام لحن بیست‌ویک از سی لحن را «مهرگانی» گذاشته است. بزرگانی از ایران هم موسیقی مهرگانی را در دسته لحن‌های موسیقی سنتی ایرانی وارد کرده‌اند. جشن مهرگان امروزه به ندرت در برخی از شهرهای ایران برگزار می‌شود؛ برای حفظ و شناساندن این میراث ارزشمند به سائرین، باید این جشن‌ها را همانند گذشته با شکوه هر چه بیشتر و با توجه به آداب آن برگزار کنیم. (رضی، ۱۳۸۰، صص ۵۲۶-۵۲۳)

سیر تاریخی مهرگان:

داریوش بزرگ هخامنشی همزمان با جشن مهرگان تاج‌گذاری کرده و این جشن را در پاسارگاد و روبه‌روی آرامگاه کوروش بزرگ برپا کرده است؛ داریوش تخت جمشید را می‌سازد، اما تاج‌گذاری خود را در نوروز و در تخت جمشید انجام نمی‌دهد و جشن مهرگان را برای تاج‌گذاری انتخاب می‌کند. به گفته بسیاری از پژوهشگران جشن مهرگان در دوران هخامنشی پررنگ‌تر از جشن نوروز بوده است. در زمان هخامنشیان بارها نام خدای مهر بر روی حجاری‌های سنگی ذکر شده است. ارتش هخامنشی همیشه پرچمی داشت که مهر را در حال تابش خورشید نشان می‌داد.

۸- جشن آبانگان:

آبانگان از جشن‌های زیبای ایرانی است که در ایران باستان روز دهم از ماه آبان را جشن آبانگان برگزار می‌کردند. (رضایی، ۱۳۸۵، ص ۸۷) این جشن را برای گرامی داشت الهه آب، آناهیتا برپا می‌شده است. آناهیتا بانویی بسیار برجسته در فرهنگ فارسی بوده است و در بین ایرانیان بسیار محبوب بود و معابد بسیار زیادی را برای وی برپا می‌کردند که عمده آن‌ها در کنار آب‌های روان قرار داشت. معبد‌های شوش، کنگاور و همدان از مجلل‌ترین معابد آناهیتا به شمار می‌آید. پس از تخت جمشید یا همان پاسارگاد، معبد آناهیتا در کنگاور دومین بنای سنگی عظیم باستانی ایران قلمداد می‌شود. آناهیتا نماد پاک‌ی روی زمین است. و در اعتقاد پارسیان، برف و باران و تگرگ را به فرمان اهورامزدا بر زمین فرو می‌بارد. جشن آبانگان بهترین فرصت برای یادآور شدن ارزش و اهمیت آب به عنوان مایه حیات و برکت است و سپس، شکرگزاری از این نعمت با ارزش به درگاه پروردگار تا آب بسیاری بفرستد و از آن نگهداری کند. ایرانیان برای برگزاری جشن آبانگان به نزدیک چشمه می‌رفتند و بخشی از دعای اوستا را به نام آبرور برای جاری شدن آب قرائت کردند. این عنصر مانند سایر عناصر آتش، هوا و خاک در آیین ایران باستان بسیار با اهمیت است. ایرانیان این چهار عنصر را می‌ستودند که اساس زندگی است و امروز زرتشتیان آنها را پاکیزه می‌دانند و آن‌ها را به الهه‌ها نسبت می‌دهند. (گل محمدی، ۱۳۹۱، ص ۱۷۰)

۹- جشن آذرگان:

ماه‌های سال در فرهنگ اوستایی جایگاه والایی داشته‌اند و هر ماه جشنی برگزار می‌شده است تا از ایزد برای اتفاقات طبیعی و نعمت‌ها شکرگزاری شود. جشن آذرگان یکی از مهمترین و قدیمی‌ترین جشن‌های ایران باستان است. ارزش و اهمیت آن بسیار زیاد بوده و زرتشتیان بسیار زیادی در سراسر ایران این روز را به جشن و پایکوبی و افروختن آتش می‌پردازند. در این روز زرتشتیان در آتشکده‌ها

جمع می‌شوند، آنجا را آذین می‌بندد، دعا‌های مخصوصی می‌خوانند، خدا را ستایش می‌کنند، سفری با متنوع‌ترین غذاها و نوشیدنی‌ها پهن می‌کنند و با دلی شاد و امیدوار، به استقبال روزهای پایانی پاییز و زمستانی سرد می‌روند. جشن آذرگان در نهمین روز از ماه آذر برگزار می‌شود و هدف از آن گرامیداشت جایگاه آتش و اهمیت آن در زندگی است. زرتشتیان ماه آذر را شروع سرمای زمستان می‌دانند و با برگزاری جشن و برپاکردن آتش در این ماه، به استقبال زمستان سرد می‌روند. زیرا آتش که یکی از پدیده‌های طبیعی است در نزد ایرانیان بسیار مقدس و مهم می‌باشد و باورش بر این است گرمای حاصل از آتش می‌تواند همه افراد را به هم نزدیک کند و دورهمی صمیمانه‌ای به وجود بیاورد. همچنین آذر به معنای آتش در فارسی امروزی است. فرهنگ ایرانی، آتش عنصری مقدس در جهان است، زیرا باعث به‌وجود آمدن گرما و نور که منبع حیات است، می‌شود. نامگذاری روزی به همین نام در ماه آذر، از اهمیت بسیار زیاد «آتش» در بین ایران باستان و زرتشتیان حکایت دارد. زرتشتیان معتقدند که آتش فرزند اهورامزداست و ستایش او به منزله پرستش پروردگار است. آنان آتش را مهم‌ترین عنصر چهارگانه می‌دانند و اعتقاد دارند با برپایی آتش، اهریمن و پلیدی را از خود و خانواده خود دور می‌کنند. ایرانیان جشن‌هایی موسوم به جشن آتش داشتند که آذرگان یکی از آنها بود. ایرانیان باستان روز آذرگان را جشن می‌گرفتند. آن‌ها در خانه‌ها و بام‌ها آتش روشن می‌کردند و این روز را با شادی و شادمانی، خواندن نیایش و گسترده سفره جشن می‌گرفتند. آن‌ها روی آتش‌های افروخته چوب‌های خوش بو قرار می‌دادند. در آخر جشن هم هر خانواده‌ای شعله‌ای از این آتش را به خانه خود می‌برد. آن‌ها این آتش را تا پایان زمستان در خانه‌ها نگه می‌داشتند و نمی‌گذاشتند خاموش شود، چراکه آن را نیک‌فرجام و فرخنده می‌دانستند. در گات‌های باستانی (دعا‌های زرتشتیان) از آذر به‌عنوان نور خداوند یاد می‌شود. یکی از مهم‌ترین آیینی که در روز جشن آذرگان، انجام می‌شود در مراسم جشن آذرگان همه لباس‌های زیبا و تمیز می‌پوشند به آتشگاه‌ها می‌روند و آتش روشن می‌کنند که امروزه این کار در بین زرتشتیان مرسوم است. این جشنواره با این حال همچنان در شهرهایی از ایران و بخصوص شهرهایی که آتش گاه‌ها از خطرات طبیعی و حمله دشمنان در امان مانده اند برگزار می‌شود. و همچنین در میان افرادی که ارزش خاصی برای تاریخ ایران قائل هستند حائز اهمیت است. (همان، ص ۱۷۱)

۱۰- جشن دیگان:

جشن دیگان یا جشن خرم روز یکی از جشن‌های مهم ایران باستان است. که در زمانی مشخص و با آداب و رسومی خاصی برگزار می‌شود. که قدمت آن به قرن‌ها پیش و تاریخچه ایران باستان باز می‌گردد. جشن دیگان به دی ماه و سردترین روزهای زمستان تعلق دارد. نخستین روز در دی ماه را خرم روز می‌گویند. به دلیل این که دی یکی از صفت‌های ایزد یکتا در میان زرتشتیان بوده و آن‌ها سردترین ماه سال را به نام اهورامزدا نام‌گذاری کرده بودند این جشن جز مهم‌ترین جشن‌های ایرانی محسوب می‌شده است. جشن دیگان در طولانی‌ترین و تاریک‌ترین شب سال یعنی در شب انقلاب زمستانی نیمکره شمالی برگزار می‌شود. خرم روز اولین روز دی دهمین ماه گاه‌شماری ایرانی است. سنت‌های دینی و غیرمذهبی هر دو با این روز مرتبط است، به‌گونه‌ای که ایرانیان باستان آن را اولین روز سال نو می‌دانستند. ایرانیان باستان سال را از زمستان و ماه دی آغاز کرده و خرم روز نوروزشان بود که جشن گرفته می‌شد. آنها روز اول دی ماه را روز تولد خورشید می‌دانستند، زیرا از این روز به بعد کم‌کم خورشید بیشتر در آسمان می‌پاید و شب‌ها کوتاه‌تر و روزها بلندتر می‌شود. زرتشتیان نیز روز میلاد خورشید، جشن خرم روز را بسیار محترم دانسته و آنرا «دی دادار جشن» می‌نامند. (رضی، ۱۳۸۰، ص ۱۲۹) ابوریحان بیرونی در مورد این روز در اثر ارزشمندش «آثار الباقیه» نوشته است:

در این روز پادشاه از تخت شاهی به زیر می‌آمد و جامه سپید می‌پوشید و در بیابان بر فرشهای سپید می‌نشست... پادشاه با دهقانان و برزیگران مجالست می‌کرد و در یک سفره با ایشان غذا می‌خورد و می‌گفت: «من امروز مانند یکی از شما و با شما برادر هستم زیرا قوام دنیا به کارهایی است که به دست شما می‌شود و قوام عمارت آن هم به پادشاه است... من که پادشاه هستم با شما مانند دو برادر مهربان خواهیم بود...» (رضایی، ۱۳۸۵، ص ۹۱)

۱۱- جشن بهمنگان:

جشن بهمنگان یکی از جشن‌های بزرگ و کهن ایرانی پیش و پس از اسلام می‌باشد. مشهورترین رویدادهای فصل سرما به شمار می‌رود. این جشن بزرگ در دوره شاهان ایران بعد از اسلام نیز برگزار می‌شد در ایران باستان هر روز از ماه را به نام یکی از الهه‌های خود نام‌گذاری می‌کردند. جشن بهمنگان در دومین روز از بهمن‌ماه برگزار می‌شده است. و عیدی بود که در آن روز طعام می‌پختند و بهمن سرخ و بهمن زرد بر کاسه‌ها می‌افشانند. جشن بهمنگان را برای تشکر و قدردانی از یکی از امشاسپندان در دین زرتشت به نام وهومن بر پا می‌کردند. این فرشته زرتشتی اولین آفریده اهورامزدا ذکر شده است. بهمن در جهان مینوی نمادی از ویژگی خردمندی و دانایی اهورامزدا و نیک اندیشی وی و در جهان خاکی، نگهبان چارپایان محسوب می‌شود. در آن زمان هرگاه روز و ماه با هم یکی می‌شدن آن روز را به جشن و شادی می‌گذراندند. بهمنگان هم یکی از ماه‌هایی است که به دلیل یکی شدن روز و ماه بهمن جشن گرفته می‌شود. یکی از ویژگی‌های مثبت جشن بهمنگان، تاکید بر همیاری و تعاون است که گویا به ویژگی یاری رسانی بهمن یا وهومن به زرتشت در رسیدن به پیامبری اشاره دارد. ایرانیان باستان در روز برگزاری جشن بهمنگان، آداب و رسوم خاصی داشتند. برخی از رسومات این جشن عبارتند از:

۱- خوردن گیاه بهمن در این روز، یکی از آداب و رسومی است که ایرانیان دنبال می‌کردند. در این روز، خوردن گیاه بهمن نیک بود. برخی در این روز از گل بهمن که به رنگ‌های سفید و سرخ بود برای تبریک و برخی دیگر از آن برای پخت غذا استفاده می‌کردند.

۲- ازدیگر آداب و رسومی که در روز بهمنگان اجرا می‌شد، منع کشتار حیوانات مفید و خوردن گوشت آن‌ها بود. در این روز با دوری از خوردن گوشت حیوانات، از بیماری‌هایی که به واسطه خوردن گوشت ایجاد می‌شدند، پیشگیری می‌کردند. به همین جهت مردم زرتشتی در جشن بهمنگان از خوردن گوشت خودداری می‌کنند حتی بعضی از آنها تمام روزهای بهمن از خوردن گوشت خود را منع می‌کردند. این جشن حامی مردان درستکار می‌باشد. (سروشیان، ۱۳۳۵ش، ج ۱: ص ۱۶۰) از آداب دیگر این جشن خوردن گیاه بهمن در این روز بوده است که احتمالاً می‌بایست نماد گیاهی این امشاسپند بر روی زمین باشد.

اسدی طوسی در سده پنجم، در کتاب «لغت فرس» درباره‌ی جشن بهمنگان، که آن را «بَهْمَنَجَنَه» نامیده. نوشته: «جشنی است که دوم روز از بهمن ماه کنند و طعام‌ها سازند و بهمن سرخ و زرد بر سر کاسه‌ها نهند و ماهی و تره و ماست آرند.»

۳- از دیگر رسومات مهم این روز، گردش در طبیعت، دشت‌های اطراف و چیدن گیاهان خوراکی برای غذای آن شب بود. در این روز مردم به طبیعت می‌رفتند و گیاهانی مانند بهمن، سبزیجات خوراکی و... را چیده و آن را برای غذاهایی مانند آش و به عنوان چاشنی دیگر غذاها استفاده می‌کردند. در این روز غذاهایی چون ماهی، ماست و تره را می‌خوردند. پوشیدن جامه‌های نو، پیرایش مو و ناخن را نیز در این روز، نیک دانسته‌اند.

۴- یکی از آداب خاص و جالب این مناسبت، ترکیب گیاه بهمن (بهمنجنه) با شیر بود. معجون شیر و گیاه بهمنجنه به عنوان معجونی مفید برای بدن و ذهن مورد استفاده قرار می‌گرفت.

۵- ایرانیان در این روز در کنار دیگر آداب خود، دیگری از آش بار می‌گذاشتند که به بهمنجنه شهرت داشت. در آش بهمنگان غلاتی همچون حبوبات، گوشت حلال و سبزی‌های خوراکی می‌ریختند. (بیرونی، ۱۳۶۲ش، ص ۲۵۷)

در برخی از متون اسلامی به ازدواج، سفر و بازگشت از سفر، خرید و فروش و حاجت طلبیدن از خدا در این روز سفارش می‌کنند.

برگزاری جشن بهمنگان تا دوره حاکمیت مغولان نیز در ایران برگزار می‌شد. بعد از آن این آیین، رسمیت خود را از دست داد و به صورت محلی برگزار شد. با گذشت زمان، آیین جشن بهمنگان تنها بین اقلیت زرتشتی برگزار می‌شد؛ از این رو، زرتشتیان ایران و پارسیان هند بهمن‌روز را به صورتی باشکوه برگزار می‌کردند و این روز از ارج و قرب بالایی برخوردار بود. سنت منع کشتن حیوانات در این روز نیز همچنان بر جای بود. به طور کلی بهمنگان از مراسم‌هایی بود که به دلیل تشریفات خاص و برگزاری در بین ماه‌های فصل زمستان، حائز اهمیت بالایی بود.

۱۲- اسپندارمذگان :

جشن اسپندارمذگان یکی از غنی ترین واصل ترین جشن های در ایران باستان بوده است. و از جشن های مهم تقویم زرتشتی به شمار می رود. جشن سپندارمذ (اسفندگان) که به جشن مژده گیران (=هدیه گرفتن از مردان) نیز معروف است که در روز پنجم از اسفند ماه در گاهشمار زرتشتی، برای پاسداشت مقام زن و ادای احترام به زمین برگزار می شده است. به همین دلیل در فرهنگ ایران باستان، اسفندگان را به عنوان نماد تمایلات مادرانه و باروری می پنداشتند. از جمله افرادی که به این جشن اشاره داشته اند، ابوریحان بیرونی بوده است. بنا بر گفته بیرونی، وی در آثار الباقیه عنوان نموده است که اسفند (اسپندارمذ) فرشته موکل بر زمین و نگهبان زنان است و لذا جشن اسفندگان به گرامیداشت مقام زن و زمین برگزار می شده است. تاریخ دقیق برپایی جشن سپندارمذ مشخص نمی باشد و نظریات مختلفی در این خصوص وجود دارد، اما برخی صاحب نظران این جشن را که دارای آئینی کهن می باشد، به دوران هخامنشیان نسبت داده اند و معتقدند این جشن تاریخی ریشه در شاهنشاهی هخامنشی دارد. و سپندارمذگان به عنوان روز عشق در ایران باستان شناخته شده بود. سپندارمذ، به معنای اخلاص و بردباری مقدس است. سپندارمذ نماد زنانه است که دختر اورمذ معرفی شده است. که چهارپایان را چراگاه می بخشید. در اساطیر ایرانی اسپندارمذ، به عنوان بانوی آب ها، زمین، و محصولات کشاورزی شناخته می شود و وفاداری و مهریانی را نمایندگی می کند. در این روز دختران جوان و دم بخت نیز، به همسر گزینی تشویق می شدند، به آن ها آزادی بیشتری می دادند تا در میان جشن، شوی و مرد خود را از میان جوانان انتخاب کنند. با گذشت زمان، این جشن تغییر ماهیت داد و ابراز محبت به مردان، تنها برای زنان شوهردار و به همسر محدود شد. بر طبق آنچه که در منابع نوشته شده است مردم ایران در روز جشن اسفندگان برای سپاس از بانوان هدایایی تهیه و به پاس زحمات یکساله شان تقدیم آن ها می کردند. خانم ها در روز جشن اسفندگان، بانوان لباس و کفش نو می پوشیدند و از کارهای روزمره و همیشگی در خانه و زندگی معاف بوده و به جای آنان مردان و پسران خانواده وظایف جاری آن ها را در خانه به عهده می گرفتند. در اسپندگان، مردان زنان و دختران را بر تخت شاهی می نشاندند، به آنان هدیه می دادند و از آنان اطاعت می کردند. در واقع این روز، روز عشق همسران، پدران و برادران به زنان، مادران و خواهرانی است که همواره مراقب و دلسوز آنان بوده اند. سپندارمذگان با تأکید بر ارزش های مثبت انسانی مانند دوستی، عشق، و احترام مشترک، جایگاه ویژه ای در میان جشن های ایران باستان دارد. (رضایی، ۱۳۸۵، ص ۹۵)

گفته شد که جشن اسفندگان پیوندی نزدیک با بانوان دارد. و بیشتر جنبه زایش و عشق مادر دارد در واقع این جشن برای زنان پاکدامن و نیز فروتن که فرزند نیک به دنیا آورده بودند، برگزار می شده است. و از این منظر، بسیار پر اهمیت بوده است. ایزد بانوی سپندارمذ به جهت نقش باروری و باردهی نیز مورد احترام بوده است و از این جهت از دیر باز، روز پنجم از اسفند در گاهشمار زرتشتی را روز زن و مادر معرفی نموده اند. این جشن نشان دهنده این است که گذشتگان جایگاه ویژه ای برای بانوان قائل بوده و آن ها را گرامی می داشتند. جشن سپندارمذگان دارای جنبه های فرهنگی این جشن عمیقاً با فرهنگ و تاریخ ایران گره خورده و بیانگر ارزش ها و باورهای ایرانیان باستان است. امروزه نیز این جشن به منزله ی قدر دانی از بانوان همچنان مورد توجه می باشد و شاید بتوان عنوان نمود که ایرانیان باستان مردمانی بودند که همواره تلاش می کردند تا جنبه های شادمانه ی داستان ها و روایات، افسانه ها و اسطوره هایشان را به شکلی خاص منعکس نمایند. امروزه در بعضی مناطق ایران که اکنون مسلمان شده اند، این مراسم هر ساله پنج روز مانده به ماه اسفند، برگزار می شود. از این مناطق می توان به منطقه پشتکوه استان یزد اشاره کرد که این مراسم به ویژه در روستای پندر به صورت باشکوهی برگزار می شود.

نتیجه گیری

مقاله حاضر تلاشی در جهت بررسی یکی از موضوع های مهم فرهنگی در مقطعی حساس از تاریخ باستان بود که با رویکردی فرهنگی- اجتماعی جشن و مهمانی ها را بررسی کرد و از طریق مطالعه اسناد و شواهد تاریخی، نقش کلیدی جشن ها را در این فرایند تبیین نمود. در تاریخ ایران زمین از گذشته های بسیار دور یعنی دوران باستان، برگزاری جشن های مختلف در طول سال متداول بوده است. هر کدام از آن ها، از فرهنگ غنی و کهن ایرانی ریشه می گیرند. و بسیاری از آن ها در فرهنگ امروز مردم ایران هنوز باقی مانده است. که دارای ریشه

تاریخی ایرانی هستند و از دوران باستان تا به امروز رسیده‌اند. در فرهنگ ایرانیان باستان روزهای ماه اهمیت بالایی داشتند و برای نکوداشت فضیلت‌های انسانی روزهای مختلف ماه را جشن می‌گرفتند. هدف از برگزاری این جشن‌ها علاوه بر ایجاد اتحاد میان زرتشتیان و پرورش خصایص نیکو در آن‌ها برای مبارزه با اهریمن تزریق شادی و نشاط در میان مردم جامعه، فرصتی برای عرضه شکوه و قدرت شاهان نیز بوده است. با مطالعه این جشن‌ها می‌توان پی به زیبایی فرهنگ ایرانیان برد که چطور با الهام از طبیعت و در شأن هر فصل، ماه جشن ویژه داشتند تا روز گار را به شادی سپری کنند. دین مردم ایران باستان زرتشتی بود و مهم‌ترین آموزه‌های این دین که ستایش نیکی و پرهیز از بدی بودند، درون مایه اصلی این جشن‌ها به حساب می‌آمدند. بسیاری از جشن‌های ایران باستان همچنان در میان زرتشتیان ساکن مناطق مختلف ایران برگزار می‌شوند. هرکدام از این جشن‌ها نشانه‌ای از فرهنگ و تمدن ایرانی با خود به یادگار دارند. معروف‌ترین جشن‌های ایران باستان، جشن‌های ماهانه بودند که در هر ماه از سال در روزهای مشخصی برپا می‌شدند. امروزه وظیفه ما است که آنچه از آن‌ها برای ما به یادگار مانده را زنده نگه داریم تا در واقع اصالت و هویت خود را حفظ کنیم.

منابع

- ۱- خوروش دیلمانی، علی: جشن‌های باستان ایران. تهران: انتشارات اقبال، چاپ دوم. ۱۳۴۲.
- ۲- رضی، هاشم. گاه‌شماری و جشن‌های ایران باستان. تهران: انتشارات فروهر، ۱۳۵۸
- ۳- پژوهشی در گاه‌شماری و جشن‌های ایران باستان، چاپ اول، تهران: بهجت، ۱۳۸۰
- ۴- آخته، ابوالقاسم، جشن‌ها و آیین‌های شادمانی در ایران، تهران: اطلاعات، ۱۳۸۵
- ۵- اقتداری، احمد، دیار شهرباران، تهران: انتشارات انجمن آثار ملی، ۱۳۵۳
- ۶- رضایی، عبدالعظیم، تاریخ نوروز و گاه‌شماری ایران، چاپ پنجم، تهران، ۱۳۸۵
- ۷- گل محمدی، حسن، فلسفه اهداف و چگونگی برگزاری جشن‌های ملی ایرانیان، چاپ اول، تهران: مهتاب، ۱۳۹۱
- ۸- محمدی، حسین، جشن‌های ایران باستان، چاپ دوم، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی واحد تربیت معلم
- ۹- سروش سروشیان، جمشید، فرهنگ بهدینان، جلد اول، به کوشش منوچهر ستوده، تهران: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۳۵
- ۱۰- بیرونی، ابوریحان، التفهیم، جلد اول، به کوشش جلال الدین همایی، تهران، ۱۳۶۲

Examining the celebrations and parties of ancient Iranian people during the Achaemenid period

1- Fariba Balochi

1- Master's degree in history, majoring in the history of ancient Iran, University of Sistan and Baluchistan, Faculty of Humanities, State University of Sistan and Baluchistan

2- Farida Balochi

2- Master's degree in Educational Sciences, Educational Management, Islamic Azad University, Baft Branch

3- Farzaneh Shahrekinia

3- Master's degree in History, Islamic History, University of Sistan and Baluchistan, Faculty of Humanities, State University of Sistan and Baluchistan

Abstract

The chronology of ancient Iran was full of celebrations that were held throughout the year. These celebrations were closely linked with religious beliefs and political, social, and economic life of Iranian people, especially agricultural activities. The prominent feature of ancient celebrations was worship and thanksgiving to God. The celebrations of every country have their roots in the history and culture of that country. The establishment of these celebrations not only keeps the religion of our ancestors alive, but also tells the history and culture of the past for our children and future generations. The present article has tried to investigate this research based on historical data collected by document-library method. The findings of this research show that every celebration is basically a sacred occasion. In fact, these festivals and ceremonies are derived from Zoroastrian religion, the ancient religion of Iranians

Keywords: Achaemenians, festival, tradition, ancient Iran, Zoroastrian religion